

Sammanställning motioner Klimatriksdag 2018

Ämne: Global rättvisa

Sammanställning 180325

Nio motioner har lämnats in för temaområdet Global Rättvisa. I sammanställningen har motionerna grupperats tematiskt. Motioner som har likartade förslag, berör samma frågeställningar sammanfattas intill varandra. Utskottet lämnar kommentarer där vi funnit anledning att göra det.

1. Motioner som föreslår skärpning av Sveriges klimatmål för att hedra Parisavtalets intentioner och för att stärka den globala rättvisan i klimatåtagandena.

Motion 213 (Inger Björk) föreslår att Sverige fastställer mål och regelverk för utsläppsminskningar utifrån en globalt rättvis fördelning av kvarvarande utrymme för koldioxidutsläpp (koldioxidbudget) för att inte överskrida 2 gradersmålet, att Sverige minskar de svenska utsläppen med minst 10 procent per år, samt att Sverige bidrar med extra finansiering till FN:s gröna fond för kompensera utsläpp som orsakas av importerade konsumtionsvaror. Motionen menar att de rika och industrialiserade länderna har större ansvar att minska sina utsläpp snabbare och bidra med teknologiskt och finansiellt stöd för omställning och klimatanpassning i mindre industrialiserade länder. Motionen hänvisar till principen om ett gemensamt men differentierat ansvar som finns inskrivet i både klimatkonventionen och Parisavtalet.

Motion 220 (Jonas Bane, Tomas Lohammar) föreslår att ambitionerna för svenska utsläppsminskningar ska höjas till 10-15 procent per år, samt att de historiska utsläppen ska räknas in för att skapa en rättvis fördelning i framtida utsläppsbudgetar. De argumenterar utifrån att Sveriges nuvarande åtaganden (klimatlagen) innebär att vi in-tecknar en global temperaturökning på cirka 3 grader ifall världen skulle tillåta sig samma totala per-capita-utsläpp som Sverige räknar med att göra fram till 2045. De menar att det inte kan kallas att föregå med gott exempel.

Utskottets kommentar: Motionerna har likartade förslag och har goda möjligheter att arbetas ihop till en gemensam motion. De föreslår ett kraftigt utökat klimatåtagande vilket förutsätter åtgärder som behandlas inom klimatriksdagens övriga temaområden, Energi, transporter, Ekonomi m m. Under temat Övergripande finns också motion 224, som argumenterar för samma sak och med samma utgångspunkter, men som inte föreslår ett specifikt procenttal för hur stor Sveriges årliga utsläppsminskning bör vara. Motionärerna bör ta kontakt och se om de kan arbeta ihop detta till ett gemensamt förslag. Motion 213 tar dessutom upp ett förslag om att Sverige bör öka sitt bidrag till internationell klimatfinansiering, vilket tas upp i motionerna 67 och 208 (se nedan).

2. Motioner som föreslår att Sverige ska öka sina avsättningar till Internationell klimatfinansiering utan att ta av befintliga biståndsmedel.

Motion 67 (Torbjörn Vennström, Linn Rabe) föreslår Sveriges att bidrag till FN:s fond för globala klimatåtgärder (FN:s gröna fond) ska öka från nuvarande 1 miljard kronor per år till 3 miljarder per år under perioden 2019-2022, samt att satsningen ej ska tas från befintliga medel för internationellt utvecklingsarbete utan genom ökade skatteintäkter från kapital, stora förmögenheter och finansiella transaktioner. Motionen argumenterar utifrån Sveriges andel av den globala överbelastningen som skett av jordens atmosfär sedan de storskaliga utsläppen av fossilt kol påbörjades omkring 1850, och att detta kan beräknas som ett ekonomiskt ansvar för de klimatåtgärder och anpassningar som nu krävs i utvecklingsländerna. Motionen pekar också ut en väg att finansiera dessa satsningar.

Motion 208 (Anna Axelsson) föreslår att Sveriges regering avsätter medel för klimatfinansiering ur statsbudgeten, i linje med Sveriges rättvisa andel på 3,8 miljarder kronor för 2019 och 4,2 miljarder

för kommande år under mandatperioden, utöver biståndsbudgeten på 1 procent av BNI. Motionen argumenterar för att länder som har dåliga ekonomiska förutsättningar och hög sårbarhet inför klimatförändringarna måste erbjudas omfattande och förutsägbart finansiellt stöd på ett transparent sätt, för att kunna anpassa sina samhällen och ekonomier till ett förändrat klimat.

Utskottets kommentar: Motionärerna bakom motion 67 har tagit kontakt med förslag om en sammanslagning av motionerna 67 och 208. Motionären till motion 208 avstår dock med hänvisning till att motion 208 inte bara syftar till påfyllning av FN:s gröna fond utan också annan klimatfinansiering, att de inte vill argumentera utifrån begreppet klimatskuld utan utifrån principer om "fair shares" beräknat på nuvarande utsläpp och ekonomisk bärkraft, samt att de inte vill ta ställning till hur en ökad satsning på internationell klimatfinansiering ska finansieras. Utskottet ser därför att båda motionerna går upp till behandling ifall inte någon av dem dras tillbaka.

3. Motioner som kräver stärkta rättigheter för urfolk och människorättsorganisationer, skärpta regler för statsstöd till företag som verkar i utvecklingsländer och ökad kontroll av Sveriges multilaterala utvecklingssamarbeten.

Motion 181 (Stefan Mikaelsson m fl) föreslår att Sverige ska ratificera ILO-konvention 169 om urfolk och stamfolks rättigheter, att Sveriges politik för global utveckling ska utformas för att garantera miljö- och människorättsförsvarens säkerhet och rättigheter, samt att företagsstöd (B4D, Business for Development) i det svenska utvecklingssamarbetet bör avvecklas omgående då svenska myndigheter inte har kapacitet att garantera att de mänskliga rättigheterna respekteras. Motionen argumenterar för att ett starkt skydd för urfolk och lokalbefolkningar ökar möjligheten att försvara land och vatten mot ohållbar exploatering. Motionen hävdar också att många brott begås av exploaterande företag och att svenska myndigheter inte har kontroll över hur statsstöd används av företag i utvecklingsländerna.

Motion 184 (Linda Eikestam, Amelie Bendz) föreslår att Sveriges statsmakter och myndigheter bör öka sin insyn i det multilaterala bistånd som kanaliseras genom internationella organisationer och företag, samt att fler kontrollmekanismer bör införas före, under och efter denna typ av internationella biståndsprojekt för att säkerställa att dessa följer de svenska riktlinjerna för utvecklingssamarbeten. Motionen visar på exempel där svenska biståndsmedel använts till regnskogsskövling, i strid med riktlinjerna. Motionen hänvisar också till att riksrevisionen i en granskning pekat på bristande rapportering.

Utskottets kommentar: Motionerna 181 och 184 berör näraliggande frågor och förslagen tangerar eller kompletterar varandra, speciellt i aspekter om risker med internationella storföretags agerande. Det finns goda skäl att motionärerna diskuterar en sammanslagning med inriktning på stärkta rättigheter för urfolk, starkt skydd för organisationer som arbetar med människorätt och miljöskydd, samt starkt kontroll av biståndsmedel som används i företagssammanhang.

4. Motion som föreslår skrotning av EU:s system för handel med utsläppsrätter (ETS)

Motion 250 (Ellie Cijvat) föreslår att Sverige ska verka för att EU ska lägga ner ETS, Emissions Trading System, samt att inom FN:s klimatförhandlingar plädera för att handel med utsläppsrätter inte är en fungerande lösning. Motionären argumenterar att ETS varit verkningslöst på grund av alltför generös tilldelning, nedåtgående prisspiral, samt att det blockerat andra lösningar. Motionen förordar istället förbud för fossilsubventioner, koldioxidskatt, och offentliga investeringar för klimatet.

Utskottets kommentar: Motionären lyfter den viktiga frågan om de risker som finns med att överlåta klimatpolitiken till marknadskrafterna på samma sätt som det uppstår problem när biståndspolitik

förlitar sig på marknadsaktörer (se motion 181 och 184). Utskottet delar motionens uppfattning att ETS varit tandlöst, men den skärpning som nu gjorts pekar på möjligheten att skärpa systemet ytterligare om vi ser till att den politiska viljan finns. Klimatkrisen fordrar stor brådska i åtgärderna. Därför är det viktigt att de förslag som motionen förordar; förbud mot fossila subventioner, fler koldioxidskatter och ökade statliga investeringar är på plats innan ETS skrotas, och då behöver vi genomföra de åtgärderna medan ETS finns kvar (och helst skärps ytterligare). Motionären har blivit kontaktad av utskottet för ekonomi och gröna jobb som anser att denna motion bör hanteras där.

5. Motion som föreslår att Försvarets utsläpps redovisas.

Motion 185 (Ola Gabrielsson) föreslår att regeringen redovisar hur mycket utsläpp som produceras av Sveriges försvar, och hur detta kan reduceras, samt att Sverige driver på för regler om motsvarande redovisning i EU och FN. Motionen argumenterar för att militären får allt större makt över politiken vilket driver på kapprustning. Detta ses som en faktor bakom att de utsläpp som orsakas av försvarsmakten och i krigföring inte redovisas.

Utskottets kommentar: Utskottet är tveksam om förslaget hör till temat global rättvisa även om militarisering är en internationellt viktig fråga. Motionen vill att det svenska försvarets utsläpp ska redovisas samt att Sverige tar initiativ för att militära utsläpp också ska redovisas internationellt, vilket är helt rimliga krav. Utskottet kontaktat övergripande utskottet och motionären för att se om frågan kan föras dit för att ingå i en relevantare kontext.

6. Motion som föreslår att svenskt organiskt avfall ska användas för att odla upp öknar.

Motion 17 (Bo G Eriksson) föreslår att Sverige genom EU ska arbeta med FN-konventionen mot ökenspridning för att odla upp öknar i syfte att lagra kol i marken och bereda utkomstmöjligheter för befolkningar. Motionen hävdar att det i Sverige och EU samlas en mängd organiskt avfall in, som kan användas för att förbättra vattentillgång, kolinlagring och motverka ökenspridning. Motionen menar att det är en bättre användning av organiskt avfall än att elda upp det.

Utskottets kommentar: Utskottet har svårt att bedöma omfattningen av de massiva transporter som krävs för att genomföra förslaget, vilka konsekvenser det skulle få för biomassa och kolinlagring i Europa om organiskt material i stor skala förs ut härifrån. De afrikanska jordarna har stor potential för kolinlagring – det finns många studier kring detta – men de utgår från att biomassa i närområdet används. Utskottet delar motionens kritik mot att textilt avfall idag eldas upp i stor omfattning och delar uppfattningen att Sverige bör vara mer aktivt i kampen mot ökenspridning.